

Koers voor de Omgevingsvisie Rheden

Geconsolideerde raadsversie 28 mei 2024

gemeente Rheden

Inhoud

De Rhedense manier van kijken	3
Opgaven en zorgen	3
Doel van de Omgevingsvisie	4
Droombeeld en schurende belangen	4
Het droombeeld	5
Richting	8
Hoofduitgangspunten	8
Onderzoeksvragen	10
Sleutelprojecten	12
Bijlage: legenda van ambities	13
Bijlage: Inventarisatietekening	20
Bijlage: Droombeeldtekening	20
Bijlage: opgaven en zorgen	20
Woningen	20
Gemeenschapsdynamiek	20
Omgeving	21
Aarde	21
Natuur	22
Ondernemerschap	23
Mobiliteit	23
Recreatie in balans	23
Bijlage: beschrijving van de unieke dorpen	24

De Rhedense manier van kijken

Iedereen die het gevraagd wordt erkent dat Rheden een bijzondere gemeente is.

Wij hebben prachtige landschappen, bos, heide, akkers, bomen en weilanden die wij koesteren en versterken. Een gezonde bodem is daarbij belangrijk, daarom vangen wij water op en dragen zorg voor onze natuur. Hierbij hebben we oog voor de verschillende leefgebieden. Onze mooie historie vinden wij belangrijk en geeft identiteit aan onze gemeente. We zijn ons ervan bewust dat we kunnen leren van het verleden en gebruiken dat als inspiratie om op door te bouwen. Onze zeven dorpen met ieder zijn eigen kracht en dromen hebben elk een unieke plek in dat mooie landschap. Wij vinden het belangrijk dat elk dorp zijn eigen gevoel blijft houden en dat ontwikkeling daaraan bijdraagt. We stimuleren spelen, bewegen, ontmoeten en ontspannen in een groene openbare ruimte. Waarbij we naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen.

Een ander aspect wat opvalt in Rheden is de verbondenheid die inwoners voelen met hun dorp, met de omgeving, met elkaar. Deze waarde is een groot goed en past naadloos in de bedoeling van de omgevingswet.

Kortom de Rhedense kernwaarden:

- De rijke cultuurhistorie
- De zeven verschillende dorpen met eigen identiteit
- De fraaie natuur en landschappen

Opgaven en zorgen

Er gebeurt veel in de wereld waar ieder individu en iedere organisatie op moet inspelen. Ook wij maken ons zorgen over grote opgaven en bewegingen in de samenleving. Een nadere analyse van de zorgen is opgenomen in de bijlage van dit document.

De hoofdcategorieën zijn:

Woningen (woningen)

Aarde (voetafdruk, energie)

Gemeenschapsdynamiek (vergrijzing, wegtrekkende jongeren, saamhorigheid)

Natuur (kwaliteit natuur, water en verdroging)

Omgeving (gezondheid, basisvoorzieningen)

Ondernemerschap (ondernemerschap en circulaire bedrijvigheid)

Mobiliteit (vervoer, bereikbare voorzieningen)

Recreatie in balans (recreatie)

Doel van de Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie legt de gemeenteraad haar kaders voor de fysieke leefomgeving vast in ambities en beleidsdoelen voor de lange termijn. De raad stelt 1 omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast.

Gemeenten moeten op 1 januari 2027 hun omgevingsvisie hebben vastgesteld.

Wij mogen zelf bepalen hoe de omgevingsvisie er uit ziet. De enige voorwaarde is dat het past in het Digitale Stelsel Omgevingswet, zodat iedereen via het omgevingsloket onze omgevingsvisie voor Rheden ziet.

We zien het als basis om

- integraal
- strategisch
- samen met elkaar

de opgaven die op ons afkomen aan te pakken. De visie is daarmee nooit af, het is een manier van werken.

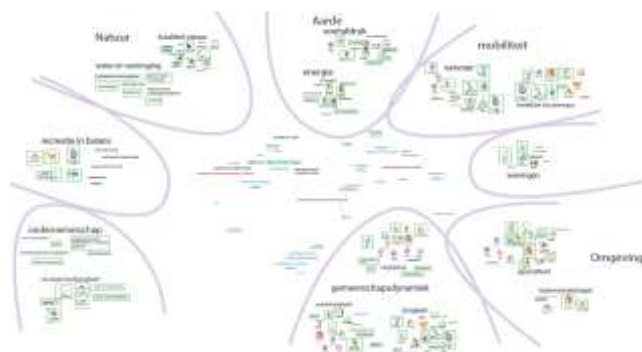
Deze 'Koers voor de Omgevingsvisie' geeft richting op een aantal belangrijke punten, zodat we meer focus kunnen aanbrengen in de omgevingsvisie. We gaan onderzoeken doen, we zijn gesprek met elkaar, met onze partners en onze inwoners.

Droombeeld en schurende belangen

De opgaven leveren bij de rondes langs inwoners, stakeholders en eerdere (oriënterende) raadsvergaderingen veel verschillende oplossingen op. Deze oplossingen bekijken wij door onze bril met kernwaarden. Dit hebben wij per cluster van opgaven bekeken.

Soms botsen de oplossingen zo hard dat we moeilijke keuzes moeten maken.

De afgelopen 2 jaar hebben we gesprekken gevoerd, inventarisaties gemaakt, beleidsstukken bij elkaar gelegd (bronnen o.a.: dorpsgesprekken, inwoner-enquêtes, ambtelijke gesprekken, college-werkprogramma 2022-2026, oriënterende raadsvergaderingen in 2023 en 2024). Vanuit

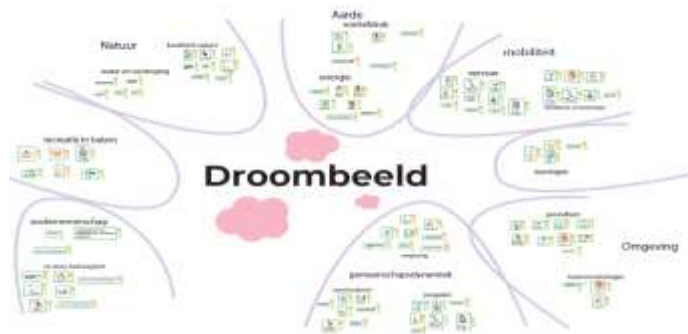
Inventarisatie van zorgen en mogelijke oplossingen/antwoorden.
BIJLAGE 1: De afbeelding is los bij de stukken gevoegd zodat kan worden ingezoomd op de teksten.

deze inventarisatie hebben we een ordening toegepast en met onze Rhedense bril naar de oplossingen gekeken. We hebben dit verbeeld in tekst en iconen.

De icoontjes en woorden die groen omkaderd zijn, zijn oplossingen die het beste passen bij al dit voorwerk. Samen vormen ze het droombeeld.

Het droombeeld

Met het droombeeld schetsen we een integraal beeld van Rheden in 2040. Een tastbaar kompas voor onze ambities.

Het droombeeld bestaat uit het samenspel van individuele oplossingen.

BIJLAGE 2: De afbeelding is los bij de stukken gevoegd zodat kan worden ingezoomd op de teksten.

Droombeeld 2040

Elk dorp en elke wijk heeft zijn eigen kracht en dromen. In gemeente Rheden is het fijn wonen. Het is een plek waar we zorgen voor elkaar, er ruimte is om te wonen, werken en voor gezelligheid. Ook is er veel groen in de dorpen dat zorgt voor de opvang van water en biedt een plek voor vogels, vlinders en bijen. Een plek waar wijkbewoners elkaar kunnen ontmoeten en kunnen blijven wonen, ook als je ouder wordt. En er voldoende ruimte is om te bewegen en bovenal is het een veilige leefomgeving.

De dorpen ontwikkelen elk passend bij hun eigen karakter en grootte, waarbij we binnen de randen van het dorp blijven. Ook nieuwsgierig hoe dit eruit ziet? De grotere dorpen Dieren, Rheden en Velp hebben we versterkt met meer voorzieningen.

Je kunt er terecht voor je dagelijkse boodschappen, voor horeca, sporten, bibliotheek en een bezoek aan de huisarts en tandarts. De ov-knooppunten zijn verder ontwikkeld en bieden nog meer mogelijkheden voor woon- werkverkeer en recreanten. Rondom de stations staat er hoogbouw die plek biedt aan alleenstaanden, ouderen en studenten. Eén van de panden heeft een publiek toegankelijk dakterras waar je kunt genieten van een fantastisch uitzicht over de IJssel en de Veluwezoom. Je kunt er een snelle boodschap doen, een kop koffie drinken en een fiets huren. Tussen de gebouwen ligt een groene kuil, een wadi, die zorgt voor groen en tegelijkertijd regenwater bergt en zuivert. Door de bankjes die er staan kun je genieten van de geuren van al die bloemen en kruiden en is het een fijne plek om elkaar te ontmoeten. Je kunt hiervandaan verschillende routes wandelen of fietsen langs de IJssel naar de uiterwaarden of langs prachtige kastelen.

Voor onze kleinere dorpen is het behoud van het dorpse karakter belangrijk. Oudere panden zijn verduurzaamd en er is veel groen, de oude beken en schaapsdriften zijn weer zichtbaar en de gezelligheid van het dorp is voelbaar. Oude gebouwen zijn ingericht om te wonen en bieden een plek aan ouderen en alleenstaanden. Veel huizen hebben zonnepanelen en enkele wijken zijn al aangesloten op een buurt- of thuisbatterij, er is duidelijk aandacht voor zelfvoorzienend zijn in energie. In het midden van het dorp staat een buurthuis, waar men elkaar kan ontmoeten voor de sociale verbondenheid. De routes naar de grotere dorpen geven veel ruimte aan de fiets, dat zorgt voor een goede verbinding met de ov-knooppunten als met de winkels om een boodschap te doen.

Ambities 2040

We kijken naar slimme combinaties en oplossingen van wonen, vervoeren en bedrijvigheid om zoveel mogelijk ruimte te besparen voor groen en ontmoetingsplekken voor gezellige dorpen.

We zorgen voor ontmoetingsplekken en daarmee een sociale basis, passend bij elk dorp.

In de dorpen zijn open sportparken.

Woningen bouwen we in de dorpen om ons landschap en de natuur te sparen.

We sluiten met ontwikkelingen aan bij de karakteristieken en identiteiten van de dorpen.

Er is meer groen in de dorpen wat bijdraagt aan klimaatadaptatie, biodiversiteit en nodigt uit tot ontmoeting en beweging.

De drie grotere dorpen bieden een gevarieerd aanbod van voorzieningen, waar ook de kleinere dorpen gebruik van kunnen maken.

We hebben een goede samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs.

In de dorpen is meer ruimte voor groene en recreatieve verbindingen met Veluwe en IJssel.

Hoger bouwen op plekken waar het kan.

Onze prachtige landschappen koesteren en versterken. Onze gemeente ligt in een prachtig gebied met aan de ene kant het bos en de heide van de Veluwe en aan de andere kant de weilanden van de IJsselvallei. Een unieke ligging met een licht golvend landschap. Ook hebben we veel cultuurhistorie, mooie kastelen, landgoederen en oude boerderijen die echt iets vertellen over de identiteit van het gebied. De verbindingen tussen de Veluwe en de IJsselvallei zijn zichtbaar vergroend voor natuur en water, ook recreanten kunnen hier gebruik van maken en zich zo meer verspreiden over ons geweldige landschap. Onze boerderijen stimuleren we om op een manier te boeren waar ook de natuur baat bij heeft. Boeren waardoor de biodiversiteit, de rijkdom aan planten en dieren toeneemt. Maar ook kunnen boeren leven van hun bedrijf door andere dingen zoals kleinschalige recreatie of verkoop van streekproducten.

Leren van het verleden

De landgoederen hebben een grote rol gespeeld in de ontwikkeling van de gemeente Rheden. En zijn een voorbeeld van plekken die hun gebruik inspelen op het gebied waar ze zich bevinden. Hoe zij bijvoorbeeld het water van de beken gebruiken voor slotgrachten en gebruik maken van de plaatselijke omstandigheden. Bij nieuwe ontwikkelingen kijken we net als de landgoederen hoe ze kunnen inspelen op het gebied. Om zo de werking van het natuurlijke bodem- en watersysteem te versterken.

We verspreiden recreatie met goede bewegwijzering naar andere mooie plekken binnen en buiten onze gemeente.

We ontzien daarmee overbelaste gebieden als Posbank.

We bieden ruimte voor recreatieondernemerschap in de dorpen.

We gebruiken de kennis en de verhalen uit het verleden als inspiratie voor de toekomst. Dit is belangrijke basis voor gebiedsprocessen wijkprocessen.

We maken groene verbindingen voor recreanten en natuur (hert aan de IJssel)

We werken daarin samen met onze buurgemeenten en de regio.

Landgoederen zien we als ondernemingen die ruimte nodig hebben om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen om het landgoed vitaal te houden.

De agrarische ondernemers hebben ruimte voor natuurinclusieve landbouw.

Richting

Het droombeeld met de ambities samen met de versterkingen en de botsingen die er tussen de ambities zijn, leveren een aantal richtinggevend keuzes op om op verder te bouwen naar de uiteindelijke omgevingsvisie.

Versterkingen:

- Ingrepen in de dorpen combineren: zoals een wijkaanpak vanuit energie combineren met groen en water in de dorpen, maar ook met toevoegingen voor voetgangers, fietsers en auto (auto te gast, deelmobiliteit en bereikbaarheid van OV en aantrekkelijke woonomgeving voor jong en oud)
- Ontwikkelingen in centrumgebieden van Velp, Rheden en Dieren kunnen ook ruimte opleveren voor horeca en andere recreatiefuncties, zoals fietspaden en wandelpaden. Een combinatie met het concentreren van centrumgebieden levert winst op: herkenbaar centrum door concentratie winkelaanbod en ruimte voor aanpalende recreatieve functies.
- De stations ontwikkelen: zorg voor bereikbaarheid voor wandelaars, fietsers en auto's zodat deze stations nog meer gebruikt gaan worden. Kans is hier ook om woningen toe te voegen.
- De inrichting van de openbare ruimte en publieke plekken in onze gemeente zijn belangrijk voor de manier waarop we ons thuis voelen en hoe we ons verbonden voelen met elkaar. Groen en water in de dorpen, verbindingen met het landschap, bereikbare voorzieningen, toegankelijkheid van de openbare ruimte, plekken voor bewegen, een toekomstbestendig woningaanbod, blijwijken en veerkrachtige wijken zijn een aantal aspecten die niet alleen voor de fysieke leefomgeving van grote waarde zijn maar die ook voor de sociale opgaven van belang zijn.
- Groen en water in de dorpen heeft ook een dempende werking op geluidsoverlast en geeft een gevoel van ruimte in een omgeving waar het druk is.

Botsingen:

- Woningen toevoegen in onze gemeente staat op gespannen voet met veel andere oplossingen: biodiversiteit, groen en water in de dorpen, maar ook met verkeer en energie (netcongestie).
- De openbare ruimte wordt (ook op plekken waar geen woningen worden toegevoegd) mogelijk overvraagd: trafohuisjes, buurtbatterijen, parkeren, groen, water.
- Dorpshuizen (en verenigingen, sportvelden) in elk dorp leveren een probleem op qua financiering (korte en lange termijn) en mensen die hierin willen bijdragen om mogelijk te maken (draagkracht is soms niet groot).
- Vraag naar specifieke woningen voor verschillende doelgroepen (vergrijzing, betaalbare woningen voor jongeren) maar is dat toekomstbestendig?

Hoofduitgangspunten

1. Samenwerking met partners en inwoners is noodzaak!
Bij alle ontwikkelingen die we zien is het noodzakelijk alle belangen samen te brengen en een manier van werken te omarmen die ruimte geeft voor gezamenlijk gesprek. Samen

zoeken naar de beste opties voor een specifieke plek. Ambities inbrengen in een integrale wijkaanpak of gebiedsaanpak waar ook ruimte is voor andere ambities.

2. De kernwaarden van de gemeente Rheden brengen verantwoordelijkheden met zich mee die de gemeentegrens overstijgen. In de omgevingsvisie wordt beschreven hoe we invulling gaan geven aan deze verantwoordelijkheden. Als ambities conflicteren met deze verantwoordelijkheden, worden de effecten op de kernwaarden beschreven, alsmede de mogelijkheden om deze te compenseren en/of te voorkomen.
3. De leefomgeving is van iedereen. En een gezonde leefomgeving heeft een toegankelijke openbare ruimte voor iedereen. Dit draagt bij aan de inclusiviteit van de leefomgeving. Alle openbare plekken zijn zonder belemmering bereikbaar en toegankelijk voor rolstoelen en mensen met een beperking
4. Voor monitoring van de kwaliteit van onze leefomgeving en voor het helpen maken van afwegingen sluiten we aan bij de Monitor Brede Welvaart. Hierin komen economie, sociaal domein en de omgeving bij elkaar. De monitor helpt ons om goed te kijken wat wel werkt en wat niet werkt om onze ambities te realiseren.
5. We willen in het landelijke gebied geen nieuwe bebouwing voor stedelijke functies als wonen op plekken die nu nog groen zijn. Bestaande bebouwing mag wel gebruikt of herontwikkeld worden voor functies zoals wonen of kleinschalige recreatie, als dat past bij de omgeving en geen omgevingswaarden worden geschaad.
6. Woningbouw in de dorpen heeft een hele grote impact op de ruimte, tegelijk is het een belangrijke stuwende kracht voor gebiedsontwikkeling en daarmee voor het realiseren van andere ambities. We willen kijken hoe we de footprint van nieuwe woningen zo klein mogelijk kunnen houden zodat er ook ruimte blijft voor andere ambities en we kiezen ook voor verdichting binnen de dorpen door woningsplitsing, functieverandering naar wonen of andere vernieuwende woonconcepten, zoals collectieve woonvormen.
7. In de dorpen landen veel ruimteclaims die afgewogen moeten worden. In gezamenlijkheid moeten we dit afwegen: ambities combineren in een wijkaanpak, intensief met elkaar samen bekijken wat er in een wijk nodig is en kan. De integrale wijkaanpak als methode voor integraliteit en ruimte voor verschillende belangen.
8. In het landelijk gebied hebben we vooral te maken met Natura 2000 gebieden, natuurorganisaties en landgoederen waar Europese, landelijke en provinciale regelgeving geldt. De bevoegdheid van de gemeente is in deze gebieden vooral vastleggen van de nodige regels in het omgevingsplan. In het tussengebied tussen de Natura 2000 gebieden en rondom de dorpen is het van belang verbindingen te zoeken met alle partners die hierin een verantwoordelijkheid of bevoegdheid hebben. Hoe we met de omgeving van de Natura 2000 gebieden omgaan kan invloed hebben op de realisatie van natuurdoelen in die gebieden zelf.

Onderzoeksvragen

Bij de verdere uitwerking zijn er in ieder geval een aantal onderdelen van het droombeeld die onderzoek nodig hebben. Kan uw raad zich vinden in deze onderzoeksvragen?

9. De omvang en samenstelling van de toekomstige inwonerspopulatie richtinggevend zijn voor de ruimtelijke keuzes waar we voor staan. We onderzoeken of het wenselijk en haalbaar is dat de gemeente invloed uitoefent op de omvang, leeftijdsopbouw en/of sociaal economische mix van de toekomstige inwonerspopulatie om tot de ruimtelijke keuzes te komen. Als het wenselijk is onderzoeken we ook welke doelen hierin dan nagestreefd moeten worden, om op basis hiervan richtinggevende ruimtelijke keuzes te kunnen maken. Bij dit onderzoeken betrekken we minimaal de (regionale) demografische ontwikkelingen.
10. De omvang en kenmerken van de toekomstige bedrijvenpopulatie ook richtinggevend zijn voor de ruimtelijke keuzes waar we voor staan. We onderzoeken of het wenselijk en haalbaar is dat de gemeente invloed uitoefent op de omvang en kenmerken (sectoren, circulariteit, ruimtebeslag) van de toekomstige bedrijven en zo ja welke doelen hierin dan nagestreefd moeten worden, om op basis hiervan richtinggevende ruimtelijke keuzes te kunnen maken?
11. Ontmoeting willen we in alle dorpen ruimte geven, voor zover mogelijk. Dat kan met een basisschool, dorpshuis, sportvoorziening of inrichting van de openbare ruimte. Voor de invulling hiervan kunnen ook partners (zoals inwoners, organisaties en/of bedrijven) nodig zijn. We onderzoeken per dorp wat haalbaar en/of urgent is (bijvoorbeeld als we uitgaan van de lokale situatie per buurt/wijk/dorp en functies combineren).
12. Wanneer is de draagkracht in een dorp groot genoeg voor publieke voorzieningen? En welke functies zijn dan in welk dorp nodig? Is daar een dorpshuis een antwoord op?
13. De omgevingswet is bedoeld om met elkaar duidelijkheid te krijgen over de effecten van ieders impact op de ander.
“Een activiteit van de één verandert de bruikbaarheid, gezondheid of veiligheid van de fysieke leefomgeving voor een ander. Ook beïnvloedt een activiteit de waarde die de maatschappij aan onderdelen van de fysieke leefomgeving toekent. Daarbij komt vaak een belangen tegenstelling aan het licht.”
We moeten met onze partners, inwoners en bedrijven een intensieve samenwerking opbouwen die over eigenaarschap gaat en het gesprek organiseren over hoe we met elkaar samen leven. De vraag is hoe we dat vorm moeten geven, wat is de manier of methode die bij ons past.
14. Wat voor woningen bouwen we?
Uit de woonvisie:
“Duurzaam wonen is ook levensloopbestendig wonen. Wij zijn een vergrijzende gemeente met relatief veel senioren, die goed moeten kunnen wonen en leven. Voor hen zetten we in op voldoende levensloopgeschikte woningen, zowel in de bestaande woningvoorraad als in de nieuwbouw. Om het aanbod voor jongeren en gezinnen te vergroten zetten we met name in op doorstroming van senioren. Dit brengt lange

verhuisketens teweeg, waardoor er ook gezinswoningen en starterswoningen vrijkomen. Voor een goede sociale balans in onze wijken hebben we jongeren en (jonge) gezinnen namelijk hard nodig. Zo kunnen jong en oud omzien naar elkaar, en als gevolg daarvan is er meer sociaal economische kracht in de wijken.

Tot slot bouwen we ook in Rheden honderden woningen bij om het woningtekort terug te dringen. Dit moeten dan wel woningen zijn die passen bij de vraag ofwel woningen van de juiste kwaliteit. Wij zetten in op betaalbare woningen zodat alle inwoners meer kansen krijgen. We kijken per wijk welke woningen toegevoegd moeten worden en vragen daarbij een hoge inzet op duurzaamheid.”

15. Het splitsen van woningen in kleinere eenheden, het transformeren panden naar woningen, het toestaan van wooncollectieven wordt vaak belemmerd door de verschillende beleidsambities en regels rondom het gebruik van die gebouwen. Toch vinden we het vanuit duurzaamheid en goed ruimtegebruik wenselijk het splitsen en transformeren juist mogelijk te maken. Hoe kunnen we het anders gebruik van bestaande panden beter faciliteren binnen onze eigen beleid en regelgeving? Hoe kunnen we leegstaande panden hierin gebruiken?
16. In Rheden staan een aantal panden langdurig leeg of worden slechts beperkt gebruikt. Deze panden hebben vaak een negatieve uitstraling op de omgeving en kunnen overlast en zelf criminaliteit aantrekken. Soms worden deze panden (tijdelijk) gebruikt voor het huisvesten van arbeidsmigranten. Het oplossen van deze langdurige leegstand vraagt maatwerk, waardoor het vaak nodig is buiten de bestaande beleidsmatige kaders te denken en handelen. We willen onderzoeken of een programmatische aanpak bij een aantal langdurig leegstaande panden in onze dorpen of buitengebied.
17. We onderzoeken waar we in Rheden hoger kunnen bouwen. Waar kan dit wel of is dit juist niet wenselijk? En aan welke criteria moet deze hogere bebouwing dan voldoen?
18. We onderzoeken hoe de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van de dorpskernen kan worden behouden en versterkt.
19. De locaties rondom de stations zijn interessant om te onderzoeken voor een breed scala aan ambities. Belangrijk is te kijken of en hoe functies rondom de stations een toegevoegde waarde hebben, maar ook of er vanuit gezondheid belemmeringen liggen zoals geluid, trillingen of externe veiligheid.
20. Het klimaat verandert met daardoor meer extreme regen, droogte en hitte. Hoe kunnen we onze leefomgeving, zowel binnen de dorpen als in het buitengebied, beter inrichten op deze extremen? Welke plekken verdienen daarbij prioriteit?
21. Een decentraal en duurzaam energie- en warmtesysteem vraagt ook ruimte, zowel boven als ondergronds. Momenteel werken we aan een energievissie. Welke ruimtelijk vraag komt hieruit naar voren en hoe kunnen we hier ruimte voor reserveren boven en onder de grond?

-
22. Voor mobiliteit gaan we uit van het STOMP-principe: Op basis van voorkeur eerst Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Mobility as a service en tot slot Privéauto. Wat is nodig om inwoners van verschillende leeftijdsgroepen en sociaaleconomische groepen te faciliteren en te verleiden volgens de ladder van het STOMP principe gebruik te maken van vervoersmogelijkheden. En wat is nodig om de kleinere dorpen, die minder voorzieningen en openbaar vervoer beschikbaar hebben, goed te verbinden met de grotere dorpen?
 23. De landbouw onmisbaar is bij het onderhoud van het landschap en de drager is van het landschap. Door verkenningen en gesprekken is duidelijk dat de landbouw in Rheden intrinsiek gemotiveerd is om zich te ontwikkelen tot duurzame en of circulaire landbouw, zodat landbouw in onze gemeente toekomstbestendig is. De gemeentelijke invloed is beperkt. Hoe kunnen we wel de stappen van onze agrariërs naar een toekomstbestendige, duurzame en of circulaire landbouw faciliteren?
 24. De visie op Recreatie en Toerisme gaat uit van een betere balans tussen recreatie en natuur, een breder aanbod voor toeristen, balans tussen economische lusten en lasten, het benadrukken van de veelzijdigheid van onze gemeente en het aanbieden van verschillende routes, toeristische hotspots en evenementen voor recreanten. Wat kunnen we ruimtelijk doen hierin?
 25. Jongeren hebben de toekomst, zijn onderdeel van de samenleving en hebben daarom ook recht op de ruimte. Opgroeien in Rheden moet leuk zijn, voor jongeren is hiervoor elkaar ontmoeten en een eigen plek hebben van groot belang. De gemeente Rheden kan nog veel leuker zijn voor jongeren en veel sociale problemen kunnen voorkomen worden wanneer jongeren met elkaar in contact kunnen komen'.
We onderzoeken hoe behoeften van jongeren, zoals eigen plekken kunnen krijgen (zowel fysiek als spreekwoordelijk), in Rheden gerealiseerd kunnen worden en welk beleid hiervoor gevoerd kan worden'.
 26. We willen onderzoeken hoe we binnen onze gemeente ruimte aan kunst en cultuur kunnen geven en wat binnen onze gemeente de gewenste voorzieningen zijn voor kunst en cultuur.

Sleutelprojecten

1. We willen de werkwijze met zogenaamde sleutelprojecten onderzoeken. Dit zijn ruimtelijke ontwikkelingen die meerdere grote opgaven raken en waar niet op voorhand één opgave dominant is. Bij deze ontwikkelingen zien we zowel fysieke vraagstukken als ook sociale vraagstukken. Dit kunnen ruimtelijke ontwikkelingen zijn in een specifiek gebied, maar ook in het hele gebied rondom bepaalde knelpunten.
Het idee is dat deze sleutelprojecten een inspanning over de komende 15 jaar vragen. Voor deze sleutelprojecten willen we onderzoeken of het nieuwe publiekrechtelijke instrument van een omgevingsprogramma een geschikte middel is om regie te kunnen nemen voor een aantal ontwikkelingen:
 - De inzet van een integrale wijkaanpak, zoals deze ook in Dieren-Stenfert is gestart, in een aantal andere wijken in onze gemeente.
 - De transformatie van Haveland tbv het combineren van verschillende ambities.

Bijlage: legenda van ambities

Hieronder per icoon/ woord een korte uitleg wat de oplossing of het antwoord betreft. Daarbij dus ook belangrijk te bekijken wat de effecten van deze oplossingen zijn. Deze ambities zijn opgenomen in het droombeeld, samen vormen ze de lijst van ambities voor 2040. De volgorde is willekeurig, juist omdat we de thematische clustering willen loslaten en voor de omgevingsvisie integraal met deze ambities verder willen werken.

Water en groen toevoegen in de dorpen

Het vroegere gebruik van het landschap kan inspirerend werken voor maatregelen die op dit moment noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld beekherstel of grondgebruik (sprengen, schaapsdriften, hagen in uiterwaarden). We leren van het verleden, en gebruiken dat voor de toekomst (bv bij beekherstel op de flank van de Veluwe). Deze elementen helpen om ook binnen de dorpen groen en water toe te voegen. Hiermee ontstaat ook ruimte voor: wateropvang, beweging, biodiversiteit in de dorpen, minder hittestress, minder geluidsoverlast,

De auto is niet leidend bij de inrichting van de openbare ruimte, groen en water.

duurzame monumenten

Monumenten verduurzamen

We helpen monumenten te verduurzamen, zodat deze toekomstbestendig worden. Hierdoor kunnen ze voor nieuwe functies makkelijker gebruikt worden. Er ontstaat hierdoor ook ruimte voor nieuwe verdienmodellen.

We geven ruimte voor nieuwe verdienmodellen. Benutten van onze Unique Sellingpoints.

Woningen toevoegen

We willen de komende tijd woningen toevoegen zodat meer mensen die in onze gemeente willen wonen een kans krijgen op de overspannen woningmarkt. Een deel van de schaarse ruimte in de dorpen gaat dus naar woningbouw. Hierbij willen we goed kijken wat voor type woning we willen toevoegen.

hoeveelheid woningen

Hoogbouw

We willen vooral in de 3 dorpen Velp, Rheden en Dieren woningen toevoegen, maar we willen zo weinig mogelijk ruimte daarvoor gebruiken, opdat er ruimte overblijft voor de andere functies die ook een plek moeten krijgen,. Een optie kan zijn op bepaalde plekken hoogbouw toe te staan. Dorpse sfeer verdwijnt op sommige plekken

Diversiteit binnen wijken

We willen diversiteit van soorten woningen binnen woonwijken en dorpen. We willen dat woningen passen bij de behoeftes die de demografische ontwikkelingen vragen. En we willen dat er binnen de wijken meer diversiteit komt, een bijdrage aan een ongedeelde samenleving met meer kansengelijkheid, veerkracht. De Blijfwijken zijn een mogelijke uitwerking van deze wens.

Bouwen binnen dorpen

We willen alleen binnen de bestaande dorpscontouren dorpse en stedelijke functies toevoegen. Vooral de dorpen Velp, Rheden en Dieren zijn het meest geschikt voor de wat grotere aantallen woningen omdat daar ruimte gemaakt kan worden. Daarmee zorgen we dat ons unieke landschap en de natuur niet aangetast worden. Dat betekent wel dat het drukker wordt binnen de bestaande dorpen. Compacte woningen toevoegen is ook voor mobiliteit een pre: makkelijker met fiets en te voet voorzieningen te bereiken.

Netwerk

We hebben 3 stations goed verspreid over de gemeente, waarvan die in Dieren zelfs een Intercitystation is.

We zijn ook goed verbonden met de internationale snelweg E35 (van Amsterdam naar Rome), en daarmee goed verbonden met de Randstad en met Midden-Europa. Die verbindingen ontsluiten een groot gebied voor onze inwoners, voor werk en voor voorzieningen die niet in onze gemeente aanwezig zijn.

We willen dat onze inwoners makkelijk naar de stations en snelwegen kunnen komen.

Voorzieningen

We willen dat voor alle inwoners de basis voorzieningen (winkels als bakker, groenteboer) goed bereikbaar zijn. Het is een streven deze voor alle dorpen instant te houden, maar dat is niet voor alle voorzieningen realistisch, er moet immers een ondernemer genoeg inkomen uit kunnen halen. Daarom willen we zorgen in de drie grotere dorpen Velp, Rheden en Dieren voor een aantrekkelijk centrumgebied waar deze voorzieningen een toekomst hebben.

Dorpshuizen

In de dorpen zijn de publieke voorzieningen aan het verdwijnen. Met een multifunctioneel dorpshuis willen we zorgen voor een aantal voorzieningen die elk dorp dichtbij moet hebben: zoals eerste zorgvoorzieningen als artsenvest, basisschool, een plek voor sportverenigingen of een plek voor het ontmoeten van elkaar. We willen de basis zorgvoorzieningen bereikbaar hebben binnen een kwartier van iedere woning.

Verbonden met het landschap

We willen de dorpen verbonden houden met het landschap en de natuur in onze gemeente, we willen ruimte maken voor wandelen/fietsen/hardlopen. Door hier extra in te zetten op biodiversiteit, worden de N2000 gebieden verstevigd in draagkracht ten opzichte van recreanten die daarmee wel meer in ook die natuur gaan recreëren.

Bewegen

We willen de openbare ruimte in de dorpen verbinden met het landschap en de natuur, zodat wandelen en fietsen in vanzelfsprekender wordt.

bereikbaar OV

Bereikbaar OV

Om zoveel mogelijk mensen te verleiden met het OV te reizen willen we de stations binnen 10 fietsminuten bereikbaar maken. De stations zijn belangrijke overstappunten van en naar voorzieningen en werk.

Station Velp - onderwijs

Knooppunt voor studenten van 'van hall larenstein' en de 'Hogeschool Arnhem Nijmegen'. Het station staat voornamelijk in het teken van de studenten die dit station gebruiken. We kijken wat hier nodig is om dit zo goed mogelijk voor deze specifieke doelgroep zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Station Rheden

Station Rheden ligt ideaal ten opzichte van de Veluwe en IJssel, daarmee hebben we een kans de recreatiestroom naar onze mooie gebieden toe, te stroomlijnen via OV vervoer. Station Rheden willen we opwaarderen naar een recreatiehub die recreanten naar IJssel en Veluwe en de dorpscentra (vooral in dit geval centrum Rheden) leidt. Het is een kans om hiermee de overlast van het verkeer op de Veluwe (de Posbank) te verminderen.

Poort naar de Veluwe en de IJssel

Station Dieren

Station Dieren is met de Intercity-stop een belangrijke verbindingshub voor de omgeving (achterhoek, Brummen, Rheden, Doesburg) met andere steden en stations in Nederland.

Ook voor recreanten is dit een interessant station als startpunt van wandelingen en fietstochten op de Veluwe. De IJssel willen we hier ook meer promoten als alternatieve recreatiebestemming.

Sportvelden

Sportmogelijkheden in elk dorp is een streven want ook sportaanbieders hebben een belangrijke rol in stimuleren van bewegen. We kijken of we dat kunnen combineren met de gewenste dorpshuizen.

Auto te gast

We willen de wijken een meer welkome plek maken voor meer sociale en gezonde activiteiten. De auto en autorijden willen we minder aantrekkelijk maken om ook wandelen, fietsen en OV gebruik te stimuleren. De ruimte voor de auto in de wijken blijft, maar wordt kleiner, de auto is te gast.

Biodiversiteit

We willen de natuur veerkrachtiger maken (biodiversiteit, robuustheid), zodat deze de belasting van bijvoorbeeld stikstof, recreatiedruk, en andere effecten beter kan opvangen. Vooral de biodiversiteit van groen buiten de natuurgebieden Veluwe en IJssel hebben onze aandacht nodig. Dit doen we door in de verbindingen die we willen gaan maken in de dorpen en met de omgeving (groen en water in de dorpen, verbonden het met landschap en hert aan de IJssel) de biodiversiteit voorop te stellen.

hert aan de IJssel

Hert aan de IJssel

Met dit symbool willen we aangeven dat we de Veluwe en de IJssel op met natuurlijke groene wiggen met elkaar willen verbinden. Dit is voor de biodiversiteit buiten de Veluwe en de IJssel goed, voor het herstel van de beken en voor de recreanten, die ook gebruik kunnen maken van deze verbindingen.

natura 2000 IJssel

Natura 2000 IJssel

Een sterke, veerkrachtige natuur is van groot belang voor de mens. De overstromingsduur en -frequentie variëren sterk van jaar tot jaar. Er zijn grote verschillen in het buitendijkse gebied, verschillen in hoogteligging, afwisseling tussen smalle en brede delen en tussen dichte kleinschalige en grote open delen. Plaatselijk treedt grondwater uit en monden beken uit in het IJsseldal.

natura 2000 Veluwe

Natura 2000 Veluwe

Een sterke, veerkrachtige natuur is van groot belang voor de mens. De Veluwe is, met een oppervlakte van 91.200 ha, het grootste Natura 2000-gebied op land in Nederland. De zandverstuivingen en de heide zijn op de Veluwe verreweg het belangrijkste. In de Veluwezoom komen diverse bronbeken voor

Ontmoeten

In de wijken willen we met ontmoetingsplekken de mogelijkheid toevoegen dat mensen elkaar zien, leren kennen en leren begrijpen. Ontmoetingsplekken kunnen zijn plekken in parken, bankjes, dorpshuizen, sportvelden, cafés.

Verbinding met de supermarkt

De korte lijnen tussen streekproducten en supermarkt zijn van grote waarde voor onze voetafdruk, maar kan ook een kans zijn om gezonde keuzes te maken als het bekend is en van dichtbij komt.

3-30-300

3-30-300

Samen met groen en water in de dorpen en het vergroten van de biodiversiteit willen we ook het aantal bomen vergroten in de bebouwde omgeving: 3 bomen zichtbaar vanuit je huis, op 30 procent boomkroon bedekking in een wijk en op 300 meter een openbaar park of groene ruimte.

terugbrengen
gemotoriseerd
verkeer

Terugbrengen gemotoriseerd verkeer

In het algemeen willen we gemotoriseerd verkeer terugbrengen, in de wijken maar ook in de natuurgebieden. Dat doen we door verbindingen met OV sterker te maken en fietsverbindingen te versterken. En gemotoriseerde verkeer op te vangen aan de randen van het natuurgebied (*stukje Masterplan Veluwezoom dat meerdere wegen in de weekenden en in de zomer worden afgesloten voor gemotoriseerd verkeer en parkeren terug wordt gebracht naar de randen van het natuurgebied*)

drinkwaterreserveringsgebied

Drinkwaterreserveringsgebied

Om te zorgen voor voldoende drinkwater in de toekomst, moet de drinkwater 'bel' onder de Veluwe goed gevuld worden. Waterbedrijf Vitens is daar verantwoordelijk voor. Een groot deel van onze gemeente is drinkwaterbeschermingsgebied, waar iedereen een verantwoordelijkheid heeft er voor te zorgen dat er geen ernstige vervuiling de grond in gaat. Sommige functies botsen met deze beschermde status. Ook kan het zijn dat er actiever water de grond in gepompt moet gaan worden, bijvoorbeeld water uit de IJssel.

IJssel stuwen

IJssel stuwen

De pieken en dalen van het water in de IJssel wordt steeds extremer. Er zijn momenten in het verleden al geweest dat de IJssel niet meer bevaarbaar was. Om wat meer die dalen in het pijl van de IJssel op te vangen kan de rivier gestuwd worden. Daar heeft de gemeente zelf geen zeggenschap over, maar we kunnen wel de samenwerking met andere IJssel-gemeenten zoeken met daarbij het belang voorop van een bevaarbare IJssel voor onze bedrijvigheid.

ontsteden

Ontsteden

Een maatregel die in de dorpen heel waardevol is voor het herstel van het watersysteem is het ontsteden. In plaats ondoordringbare stenen bestrating die water naar een rioolsysteem leidt, kunnen we kijken naar alternatieven die er voor zorgen dat regenwater de grond in zakt en daarmee dus bijdraagt aan een meer natuurlijk watersysteem.

blijfwijken

Blijfwijken

We willen dat senioren in hun eigen wijk kunnen blijven wonen, ook als zij zorg nodig hebben. Een goede mix van jong, oud en gezinnen in wijken is gewenst, zodat de draagkracht en draaglast goed verdeeld is. De wijk is goed toegankelijk voor (onder andere) senioren en er is ruimte om elkaar te ontmoeten.

levensloopbestendig

Levensloopbestendig

We zetten in op meer levensloopbestendige woningen, die geschikt zijn voor bewoning tot op hoge leeftijd, ook in het geval van (fysieke) handicaps of chronische ziekten van bewoners.

variëteit

Variëteit

Kleinschalige bedrijfjes in de woonwijken dragen bij aan de diversiteit en het voorzieningenniveau in de wijken.

Nevenactiviteiten

We willen bij de agrarische bedrijven ruimte geven voor activiteiten binnen het bestaande bouwblok.

Kleinschalige recreatieve voorzieningen willen we bij agrarische bedrijven ruimte geven

beekherstel

Beekstelsysteem herstellen

De beken op de Veluwe zijn uniek in hun voorkomen, werking en ontstaansgeschiedenis. De Veluwse Natura 2000-beken worden gevoed door het complexe grondwatersysteem dat de Veluwe herbergt. Voldoende watervoerendheid is één van de belangrijkste sleutelfactoren voor het behoud en herstel van de Veluwse beken en voor de aan de beken gebonden habitattypen en soorten.

Natuurinclusieve landbouw

We willen samen met onze boeren de landbouw natuurinclusief maken, waardoor deze toekomstbestendig blijft.

Natuurinclusief betekent dat de landbouwactiviteiten de natuur verweven zijn en er bewust ruimte voor biodiversiteit wordt gecreëerd. Dit houdt in dat bij elke fase van activiteiten de natuur centraal staat.

Boerderijwinkel

Naast algemene nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven is er soms ook de behoefte eigen producten of streekproducten bij de boerderij zelf te verkopen. Dit past bij de verbondenheid die onze inwoners voelen bij hun omgeving, maar ook bij een gezond verdienmodel voor de agrarische ondernemers.

landgoederen beheer
werklandschap = economie
landbouw

Landgoed is werklandschap

De landgoederen hebben een groot deel van ons landschap gevormd, de elementen die daarbij horen willen we beschermen. Landgoederen zijn van oudsher ondernemend. Beheer en ontwikkeling zijn gebaseerd op de toekomstbestendigheid van het landgoed.

ruimte voor ondernemerschap
ruimte reserveren
beleid en beleid

Ruimte voor ondernemerschap

We zorgen met elkaar voor meer flexibiliteit in regels voor ondernemerschap. Minder beperkingen opleggen bij verbreding van bedrijfsvoering.

Natuurinclusieve bedrijvigheid

natuurinclusieve bedrijvigheid

Toekomstbestendige bedrijventerreinen, circulair maken van bedrijven. De natuur staat centraal bij de verschillende aspecten in de bedrijfsvoering.

Diverse samenleving

Diversiteit is de realiteit in onze huidige samenleving. Onze wijken weerspiegelen dat. Als we een rechtvaardige samenleving willen, dienen we ons daarom in te zetten voor een inclusieve samenleving waar het voor iederéén goed leven is. Dit betekent onder meer het garanderen van gelijkheid: gelijke toekomstperspectieven, sociaal-economische gelijkheid etc. Een diverse samenleving geeft aanleiding tot ontmoeten, wederzijdse erkenning, verrijking en verantwoordelijk maar creatief samenleven.

wonen/zorg combinaties

Wonen/zorg combinaties

We organiseren ondersteuning zo dicht mogelijk bij de inwoner. We zorgen voor een omgeving waarin mensen kunnen omzien naar elkaar en waarbij meer samenwerking wordt gezocht met woon-, zorg- en welzijnspartners

toegankelijkheid

toegankelijke openbare ruimte

Toegankelijkheid

De openbare ruimte in intensief gebruikte gebieden in de dorpen is goed te gebruiken voor iedereen. Voor mensen die slecht ter been zijn, voor rolstoelen, voor blinde mensen.

Geluidsmaatregelen

geluidsmaatregelen

Gezonde woonomgeving vinden we belangrijk (extremen aan geluid, trillingen, veiligheid proberen we aan te pakken bij de bron, of we proberen de omstandigheden op andere vlakken daar te verbeteren.

Aantrekkelijke woonomgeving

Stedenbouwkundige structuren in de dorpen benadrukken het unieke karakter, inspiratie voor toekomstige stedenbouw. Met een aantrekkelijke woonomgeving willen we aangeven dat we onze unieke kenwaarden omarmen en voelbaar in de woonomgeving willen hebben. We kunnen mensen verleiden meer te gaan bewegen. Een aantrekkelijke woonomgeving kan helpen met de beleving van geluidsoverlast of geur. Ook het imago van de gemeente wordt beter door een aantrekkelijke woonomgeving, bijvoorbeeld om jongeren weer terug laten keren naar Rheden.

Zon op het dak

Door zoveel mogelijk alle daken te gebruiken voor zonnepanelen, kunnen we ons landschap ook beschermen tegen zonnepanelen op (agrarische) grond. Er zijn veel daken, we kijken hoe we eigenaren zover krijgen die daken te gebruiken voor energieopwek.

Bijlage: Inventarisatietekening

Los als PDF bij de stukken gevoegd (in verband met de mogelijkheid voor inzoomen)

Bijlage: Droombeeldtekening

Los als PDF bij de stukken gevoegd (in verband met de mogelijkheid voor inzoomen)

Bijlage: opgaven en zorgen

De linkjes in het document zijn ter illustratie van de zorgen. Ze geven een beeld van de opgave en soms van het gevoel wat er onder de opgave zit.

Daarnaast hebben we geprobeerd Rhedense cijfers toe te voegen om te laten zien hoe die zorg ook daadwerkelijke de Rhedense inwoners en bedrijven raakt of kan gaan raken.

Woningen

Woning, andere behoefte aan type woningen zoals een-persoonswoningen en/of woningen voor ouderen zorgen voor een behoefte aan meer woningen en een verschuiving in behoefte van het woningaanbod. Hoge migratie en sterke vergrijzing leiden tot een sterke groei van het aantal huishoudens. Zowel onder ouderen als onder de bevolking met een migratieachtergrond is het aandeel eenpersoonshuishoudens groot.

[Woningbouwopgave stijgt naar 981.000 tot en met 2030 | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#),
[Bevolking 2050 in beeld: opleiding, arbeid, zorg en wonen \(nidi.nl\)](#)

<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-dfe59a4dce3367cfe84d95284838a8b69af70d4d/pdf>

Gemeenschapsdynamiek

Demografische ontwikkelingen zoals **vergrijzing**, **vertrekken van jongeren** zorgen voor een verandering in samenstelling van de samenleving en de uitdagingen die daar bij horen. [Rapport Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 | Rapport | Staatscommissie demografische ontwikkelingen 2050 \(staatscommissie2050.nl\)](#)

RHEDEN:

Toenemend aantal ouderen in de gemeente (80+), 11,9% voor Rheden ten opzichte van 9,1% voor Gelderland

1 op de 6 inwoners van Rheden heeft moeite met rondkomen

Eigenaarschap van inwoners rondom alle vraagstukken die in hun leven spelen kan een belangrijke spil zijn in het realiseren van doelen. Kleinschalig in de wijken een aanpak die meerdere (ruimte) vraagstukken combineert en opgaven kan aanpakken op een manier dat inwoners er baat bij hebben. Een voorbeeld is een advies van de klimaatraad waarin een wijkaanpak een bijdrage levert aan de noodzakelijke transities.

<https://www.wkr.nl/documenten/rapporten/2023/12/15/adviesrapport-met-iedereen-de-transities-in>

Het belang van een sociale leefomgeving in buurten en dorpen (fysieke ontmoetingsplekken):
[Ruimte maken voor ontmoeting - De buurt als sociale leefomgeving? | Advies | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving \(raadrvs.nl\)](#)

Eenzaamheid Nederland in cijfers: [Hoe eenzaam voelen we ons? - Nederland in cijfers 2020 | CBS](#)

Hoe kun je mensen die openstaan voor eigenaarschap helpen? [Deel en doe mee: maak geen regels, maar regel het - Katalys](#)

Uitdaagrecht fysiek en sociaal (Right to Challenge) – Landelijke wetgeving in de maak: <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/09/26/wetsvoorstel-versterking-participatie-op-decentraal-niveau-naar-de-tweede-kamer>

Omgeving

Sociale ongelijkheid/ kansenongelijkheid: groepen aan de ‘onderkant’ hebben minder kansen in de maatschappij, en ook minder vertrouwen in elkaar, de politiek en de overheid. Zij geven hun leven een veel lager cijfer en plaatsen zichzelf onderop de maatschappelijke ladder. De verschillen met de groepen aan de ‘bovenkant’ zijn groot en hardnekkig. Dit kan de sociale cohesie in de samenleving onder druk zetten ([Aanzienlijke verschillen tussen sociale klassen in Nederland | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#))

Polariserende samenleving, rond fysieke ruimteclaims is er vaak extra onrust in de samenleving (windmolens, biomassa, stikstofreductie, wateroverlast, natuurherstel, recreatie) ([Driekwart van de Nederlanders denkt dat polarisatie toeneemt | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#))

Zorgproblematiek waarbij **toegang tot zorg** op meerder manieren bedreigd wordt. Door minder goede bereikbaarheid van (basis)zorg vanuit sommige plekken, mantelzorg steeds vaker uit het eigen netwerk moet komen en wachtlijsten in de zorg soms erg lang zijn. ([Knelpunten in de zorg voor zelfstandig wonende ouderen zijn hardnekkig | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\)](#), [De Stand van de zorg 2023 | Nederlandse Zorgautoriteit \(nza.nl\)](#))

De gevoelde **gezondheid** van Nederlanders staat onder druk. Naast de vergrijzing zijn ongezondere leefstijl en leefomgeving (bewegen, voeding, lucht, groen, hitte) van invloed op de gezondheid en zorgvragen van inwoners. [Minder mensen voelen zich gezond | RIVM](#), [Grote regionale verschillen in overgewicht, roken en alcoholgebruik | RIVM](#)

Rondom gezondheid en gezonde keuzes maken zijn er ook in de fysieke leefomgeving mogelijkheden die stimulerend kunnen werken. [De gezonde stad: wat kan de openbare ruimte bijdragen?](#)

[Acht op de tien gemeenten werken aan rookvrije omgeving \(binnenlandsbestuur.nl\)](#)

Nederland is Europees kampioen zitten: [Nederlandse werknemers zitten gemiddeld 10,7 uur op een doordeweekse dag | Nieuwsbericht | Arboportaal](#)

RHEDEN:

Groot aantal kinderen is lid van sportclub in Rheden (84% tov 76% in de GGD regio)

Aarde

Energielevering niet stabiel/gegarandeerd

De stroomvoorziening is niet stabiel en het stroomnet zit vol, waardoor nieuwe aansluitingen niet meer kunnen worden gemaakt. Ook voor warmte geldt dat dit niet gegarandeerd is, gas uit Rusland/ Amerika is niet zeker, Nederlands gas is in afbouw. ([Elektriciteitsnetwerk op steeds](#)

[meer plekken in Nederland overbelast en dat is voorlopig niet opgelost - EenVandaag \(avrotros.nl\)](#)

Energietransitie van fossiel naar hernieuwbare energie

Er zijn nu nog onvoldoende gedragen methoden om energie op te wekken. Elke soort van opwekking zorgt voor weerstand. Windturbines, zonnepanelen, biomassa zijn nu de belangrijkste bronnen die allen weerstand oproepen bij verschillende groepen inwoners.

([Klimaat- en Energieverkenning 2023 | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#),
[Energietransitie - PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#))

Energiearmoede neemt toe in Rheden en **energierechtvaardigheid**

Dit betekent dat mensen hoge energiekosten hebben, ze wonen meestal in een huis dat niet goed is geïsoleerd en hebben een laag inkomen. De energiearmoede neemt toe in de gemeente Rheden ([Energiearmoede voorkomen | TNO](#))

[Adviesrapport 'Met iedereen de transities in' | Rapport | Wetenschappelijke Klimaatraad \(wkr.nl\)](#)

We willen ons steentje bijdragen aan het verminderen van onze **voetafdruk** op de aarde. [Over de voetafdruk - De Voetafdruk \(voetafdruk nederland.nl\)](#)

Natuur

De kwaliteit van de natuur in Nederland gaat hard achteruit. Planten en dieren die verdwijnen, kunnen voor grote veranderingen zorgen. Zowel in natuurgebieden als in de bebouwde omgeving. De leefomgeving verandert. Het landschap wordt eentonig en het ecosysteem wordt kwetsbaar. Er blijven minder soorten over. En het landschap is minder goed bestand tegen bijvoorbeeld droogte of wateroverlast.

Voor onze N2000 gebieden Veluwe en IJssel is dit een grote zorg: met die aanwijzing tot N2000-gebied komt een beschermingsplicht. Nieuwe ontwikkelingen zullen altijd moeten worden getoetst aan het effect op de instanthoudingsdoelen van deze gebieden. [Opgaven | Basis herstellen | Levend Landschap \(onslevendlandschap.nl\)](#)
[Herstelprogramma's Beken \(gelderland.nl\)](#)

Daarnaast is voor natuur in het landelijk en stedelijk gebied (buiten de beschermde gebieden) nog steeds er weinig aandacht. [Natuurinclusief Nederland Raad voor de leefomgeving en infrastructuur \(rli.nl\)](#)

De IJssel is een regenwaterrivier (aan het worden), wat betekent dat er steeds meer (extreme) pieken en dalen zorgen voor overlast voor transport en overstromingen.

<https://onzeijssel.nl/verhalen/301/ijssel-in-de-zomer-vaker-probleemrivier>,
<https://www.nieuwsienw.nl/2698388.aspx?t=Nog-genoeg-ruimte-om-te-bouwen-maar-kies-verstandige-locaties>

Drinkwater uit de kraan is niet meer vanzelfsprekend. Het is noodzakelijk om zorgvuldig om te gaan met drinkwater. Minder gebruik van drinkwater voor functies die geen schoon water nodig hebben is belangrijk. De provincie Gelderland is samen met waterbedrijf Vitens verantwoordelijk voor de zoetwater 'bel' onder de Veluwe. Een groot gedeelte van onze gemeente betreft kwetsbaar drinkwaterreserveringsgebied.

[Snel actie nodig om drinkwatertekort in 2030 te voorkomen | RIVM](#)

Verdroging [pdf \(overheid.nl\)](#)

Ondernemerschap

[Circulaire economie: definitie, belang en voordelen | Onderwerpen | Europees Parlement \(europa.eu\)](#)

[Toekomstbestendige bedrijventerreinen \(gelderland.nl\)](#)

[Watergebonden bedrijventerreinen: cruciaal voor de circulaire economie in Zuid-Holland - Platform31 | Kennis en netwerk voor stad en regio](#)

[Prognose werklocaties provincie Gelderland](#)

[Agenda Natuurinclusief 2.0 | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

Mobiliteit

Niet bereikbaar zijn van voorzieningen of werk. Ook zien we dat (culturele) voorzieningen vaak in de wat grotere plaatsen gevestigd zijn en zijn daarmee niet voor iedereen goed bereikbaar ([Toegang voor iedereen? | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#), [Waar zijn de banen in Nederland? Veranderingen 1996-2022 | Planbureau voor de Leefomgeving \(pbl.nl\)](#). [Manifest voor bereikbaarheid | Verkeerskunde](#)

File op snelwegen A348 en A12, file en doorstroming dorpenroute en drukte op fietspaden: ons traditionele verkeerssysteem loopt steeds vaker vast. We zullen steeds meer op zoek moeten naar alternatieve reismogelijkheden, we moeten **anders** gaan **reizen**.

(<https://www.gelderlander.nl/arnhem/drukke-op-het-fietspad-wekt-irritaties-op-ik-word-bespuugd-of-krijg-een-tik-als-ik-langs-fiets~ad69f982/>)

De trends rondom woning gebruik en type woningen in woonwijken ten opzichte van autobezit is tweeledig. Aan de ene kant wonen er soms meer mensen in een woning die werken en daarbij een auto hebben (kinderen blijven thuis wonen, omdat er geen woningen beschikbaar zijn). Aan de andere kant is er steeds meer eenpersoons woonvormen. Ook betekent meer woningen bouwen dat er meer verkeer op de wegen komt. [Steeds meer auto's, maar weinig plek: grote gemeenten kampen met parkeerdruk \(nos.nl\)](#), [Het wijdverbreide autobezit in Nederland | Publicatie | Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid \(kimnet.nl\)](#)

Recreatie in balans

Verstoring door recreatie (recreanten, verkeer en evenementen) levert een achteruitgang van de natuurwaarden op, ook de massale recreatie op bepaalde momenten (bijvoorbeeld op de Posbank) leveren een ergernis voor inwoners. [Recreatiezoning op de Veluwe \(gelderland.nl\)](#), [Rheden gaat recreatief gebruik Posbank spreiden \(binnenlandsbestuur.nl\)](#)

Bijlage: beschrijving van de unieke dorpen

Laag-Soeren: Dorp aan de Veluwe

Door de ligging aan de rand van de Veluwe en in het bijzonder de aanwezigheid van sprengen en beken onderscheidt Laag-Soeren zich duidelijk van de andere dorpen in de gemeente. Laag-Soeren is gelegen in een aantrekkelijke omgeving met veel groen, waardevolle cultuurhistorische (landschaps)elementen, sprengen, beken en een voormalig kuuroord en badhuis. De Veluwe en agrarische omgeving zijn vrijwel in de hele gemeente in het dorp 'voelbaar' en daarom sterk verweven met het omliggende landschap. (citaat uit dorp:...)

Spankeren: Dorp met een landelijk en agrarisch karakter

Kenmerken van dit dorp zijn het kleinschalige en open karakter, met een eenvoudige ruimtelijke opbouw, de sterke relatie met het omliggende agrarisch gebied en het gevoel van rust en ruimte. Mensen voelen zich verbonden met elkaar en het dorp. De landelijke ligging en geleidelijke overgang naar het buitengebied is met name in het historische hart van het dorp nog steeds goed waarneembaar. Aan de westkant sluit echter de grootschalige bedrijvigheid het dorp af van zijn omgeving en het Apeldoorns kanaal. De grote maat en schaal van deze bebouwing staat in contrast met de kleinere maat en schaal van de dorpse bebouwing. (citaat uit dorp: In Spankeren is het goed wonen maar ?...)

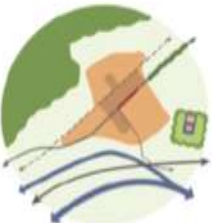
Ellecom: Dorp met historische allure; dorp als buitenplaats

Vandaag de dag is de rijke geschiedenis van Ellecom op veel plekken in het dorp nog steeds prominent aanwezig, zoals de karakteristieke (villa)bebouwing, buitenplaatsen en sporen van het agrarisch en toeristisch verleden. Daarnaast kent Ellecom een groene en parkachtige uitstraling, liggend tussen de grote landgoederen Hof te Dieren en Middachten. Ellecom kent een zeer hoge cultuurhistorische waarde met veel monumenten, gebouwd en onbebouwd. Door de kleinschaligheid van het dorp en de aantrekkelijke rustige

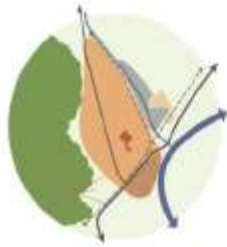
woonomgeving is het goed wonen in Ellecom. Bewoners beleven het als een sfeervol en gezellig dorp met veel activiteiten. (citaat uit dorp:... Dit willen we zo houden.)

De Steeg: Landgoederen dorp

De sterke ontwikkelingsgeschiedenis en verbondenheid met de landgoederen (Middachten en Rhederoord), de Veluwe en de IJssel zijn de dragers van de kwaliteiten en de uniciteit van dit dorp. Met het gemeentehuis is De Steeg het bestuurlijk centrum van de gemeente. De directe omgeving van en De Steeg kennen een zeer hoge cultuurhistorische waarde met veel monumenten, gebouwd en onbebouwd. In de hele gemeente in het dorp is het contact met het omringende landschap voelbaar. (citaat uit dorp:...)

Dieren: Nijverheidsdorp tussen IJssel en Veluwe

Oorspronkelijk is Dieren een agrarische nederzetting aan de rand van de stuwwal met bossen en heidevelden, akkerlanden aan de voet daarvan en weidegronden langs de IJssel. Gelegen op het kruispunt van wegen tussen Arnhem-Zutphen en Doesburg-Harderwijk. Dieren heeft zich ontwikkeld tot een centrum van nijverheid en innovatie met ambachtelijke bedrijven, handwerklieden, winkels, zakenmensen en industrie. Dieren is bekend om de Gazellefabriek, een begrip niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten. Daarnaast heeft Dieren een belangrijke functie voor zorg in de regio. Als enige dorp in de gemeente bezit Dieren een intercitystation. Een reden voor

mensen om juist in Dieren te gaan wonen, groen en rustig maar goed verbonden met de steden via het openbaar vervoer. Ook voor inwoners uit de Achterhoek is dit intercitystation daarom van belang. (citaat uit dorp:...)

Rheden: een rustig woon-werk-en leefdorp

Rheden is een woon-, werk- en leefdorp met een rijk verenigingsleven. Rheden wordt vooral gewaardeerd om zijn rustige en aantrekkelijke ligging, tussen het groen en de natuur van de Veluwe en het water van de IJssel. Deze ligging is niet alleen aantrekkelijk voor haar inwoners maar ook voor het toerisme. Het dorp wordt nog niet altijd even goed gevonden door de toeristen. De ligging aan de IJssel maakte Rheden aantrekkelijk voor de vestiging van bedrijvigheid. Inmiddels is die uitgegroeid tot een bedrijventerrein met een grote maat en schaal, bedrijventerrein Haveland. Het dorp kent een vrij symmetrische opbouw met de Groenestraat als middenas en verbinding tussen IJssel, de oude kern, en het station.

Schaapsdriften zijn nog herkenbaar in het wegenpatroon en verbinden het dorp met de Veluwe. (citaat uit dorp:...)

Velp: Dorp tussen stad, Veluwe en IJssel; groen kennisdorp

Door de ligging van Velp dichtbij Arnhem en een aantal uitgesproken kenmerken en kwaliteiten is Velp een eigen kracht in de gemeente en in de regio. Mensen kiezen bewust om te wonen in Velp vanwege het groen, de rust en de kleinschaligheid van een dorp en niet in Arnhem. De Hoofdstraat is de belangrijkste doorgaande verbindingsweg naar Arnhem en Rheden. Tevens is dit het winkelhart van Velp. Het verkeer bepaalt hier de sfeer. De sociaal-economische verschillen tussen de inwoners van Velp zijn groot. Dit is ook te zien in de stedenbouwkundige opbouw. Ruim en groen opgezet met grote villa's ten noorden van de Hoofdstraat en compact kleinschalig en relatief veel sociale woningbouw aan de zuidzijde. Daarnaast is Velp

traditioneel een vestigingsplaats voor groene scholen, zoals o.a. Hogeschool Van Hall-Larenstein en Yuverta. (citaat uit dorp:...)